

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Dato
26.04.2023

Innspill til Meld. St. 15 (2022–2023) - Folkehelsemeldingen

Mental Helse takker for muligheten til å komme med innspill til Meld. St. 15 (2022–2023) - Folkehelsemeldingen. Vi viser også til tidligere [innsendt innspill](#).

Mental Helse er Norges største bruker- og medlemsorganisasjon innen psykisk helse. Med over 10.000 medlemmer fordelt over hele landet bidrar vi til å skape gode møteplasser. Våre 350 brukerrepresentanter bidrar til høy brukermedvirkning i helsetjenestene.

Mental Helse drifter flere kunnskapsbaserte prosjekter som er målrettet mot ungdom og forebygger mot psykiske helseutfordringer og selvmord. Siden 2007 har vi besøkt over 200.000 elever og 12.000 klasserom over hele Norge. Mental Helses landsdekkende svartjenester mottok i fjor over 370.000 henvendelser, igjennom telefon og chat. Tjenestene består av Hjelpetelefonen 116 123, chat /forum / skrive-tjeneste Sidetmedord.no, Foreldresupport, Studenttelefonen og Arbeidslivstelefonen.

Forebygging er folkehelse

Psykiske lidelser er de mest kostnadskrevene sykdommene vi har, både i kroner og tapte leveår. I 2016 anslo FHI at psykiske lidelser kostet samfunnet 290 milliarder kroner, men beregningene er kraftig underestimert. World Economic Forum anslår at innen 2030 vil psykiske helseutfordringer stå for mer enn halvparten av den globale økonomiske byrden som følge av ikke-smittsomme sykdommer, tilsvarende 6 milliarder USD.

Den største sykdomsbyrden (helsetap, tapte friske leveår, samfunnskostnader) skyldes de vanligste psykiske lidelsene, depresjon og angstlidelser. Disse to sykdommene som ofte opptrer sammen, står alene for halvparten av tapte friske leveår fra psykiske lidelser. Depresjon er den enkeltsykdom som står for størst sykdomsbyrde i arbeidsdyktig alder.

Å forebygge psykiske helseutfordringer bør derfor være høyt prioritert i folkehelsemeldingen. Mental Helse anerkjenner flere av meldingens tiltak, men savner konkrete tiltak for barn og unge.

Helseregnskapet er en del av statsregnskapet som i Norge lages av Statistisk Sentralbyrå. Det foreløpige regnskapet for 2021 viser at Helse- og omsorgsdepartementet hadde 418 milliarder kroner til disposisjon det året. Rundt halvparten av beløpet gikk til behandling, om lag en fjerdedel gikk til pleie og omsorg og 2-3 prosent gikk til forebygging.

For eksempel ble det i 2022 bevilget til sammen 952,5 millioner kroner gjennom kommunerammen til å styrke helsefremmende og forebyggende tjenester til barn og unge. I tillegg kom 379,7 millioner kroner i

øremerkede midler til helsestasjonene og skolehelsetjenesten. Til sammen tilsvarer dette kun rundt 0,3 prosent av Helse- og omsorgsdepartementets budsjett for 2023.

Det finnes kunnskapsbasert litteratur og forskning som tilsier at halvparten av tilfellene med angst og depresjon kunne vært forhindre om man forebygget bedre, særlig blant barn og unge. Mental Helse har i flere år forsøkt vært en pådriver for at det må forebygges mer. Da må det investeres i folkehelsen.

Mental Helse er derfor svært skuffet over at regjeringen har oversett våre innspill til Folkehelsemeldingen. God kunnskap om egen og andres psykiske helse i skolen gir reduksjon på 30% av psykiske helseutfordringer på sikt. Mental Helse anbefaler å innføre opplæring i YAM og Venn1 på skolen, samt innføre Headspace i kommunene. I tillegg må Mental Helses hjelpetelefon og chat styrkes så flere har noen å snakke med i krise. Sosial ulikhet blir mindre når barn og unge stiller med lik kunnskap og like muligheter.

Verdensdagen for psykisk helse

Mental Helse er glade for at regjeringen fremlegger en folkehelsemelding med intensjon om å utjevne sosiale helseforskjeller. Men vi stiller spørsmål ved at en så faglig gjennomarbeidet og synlig nasjonal folkehelsekampanje som Verdensdagen for psykisk helse ikke blir nevnt.

Kampanjen har vært på statsbudsjettet i over 20 år og har vært et viktig forebyggende tiltak for skiftende regjeringer. Dette er en svært synlig kampanje som mobiliserer bredt og er bygget blant annet på ABC-metoden som fremheves i meldingen.

Verdensdagen for psykisk helse er en kampanje som mobiliserer hele det norske samfunnet med 3000 markeringer i skoler, barnehager, kommuner, bedrifter, universiteter og organisasjoner over hele landet. En nasjonal befolkningsundersøkelse fra november 2022 viser at over halvparten av befolkningen kjenner til Verdensdagen for psykisk helse. 7 av 10 mener Verdensdagen øker kunnskap, forståelse og åpenhet om psykisk helse.

En kampanje som oppnår akkurat de målene som helseministeren ønsker seg, og som står tydelig beskrevet i mål for tilskuddsordningen: «Målet er å bidra til å øke befolkningens kunnskap, åpenhet og engasjement rundt psykisk helse ved å mobilisere til tiltak som kan styrke den psykiske folkehelsen, redusere stigma og øke forståelsen av hva som bidrar til å styrke eller svekke den psykiske helsen.»

Antall markeringer er tredoblet på fem år og engasjementet er stort og voksende. Fjorårets tema ble grunnlaget for Kong Harald sin årlige nyttårstale på slutten av året. Dette er en målrettet kampanje som har samlet landet til felles innsats for den psykiske folkehelsen i årevis.

Til tross for det voksende engasjementet, så ble dessverre bevilgningene til Verdensdagen for psykisk helse redusert med 2,3 millioner i statsbudsjettet 2023. Vi er lei oss for at potensialet til Verdensdagen for psykisk helse ikke har nådd frem til politikerne og er usynliggjort i Folkehelsemeldingen.

Med vennlig hilsen

Ole-Marius Minde Johnsen
Landsleder

Linda Berg-Heggelund
Generalsekretær

Side 2 av 2